

TEC, HVIDOVRE

Projekt: **Demokratisk dannelse på ungdomsuddannelserne**
 Kunde: **Undervisningsministeriet**
 Dato: **November 2017**

1. Baggrund

Technical Education Copenhagen (TEC) er en erhvervsskole med seks forskellige adresser fordelt i Hovedstadsområdet. TEC, Hvidovre er Nordeuropas største uddannelsescenter inden for mekanik og transport. Der går ca. 1.000-1.200 elever på skolen dagligt, som enten indgår i kortere forløb af en dags varighed til længere forløb på op til et år. Mekanik og transportuddannelser tiltrækker fortsat flest drenge. Det afspejler sig i kønsfordelingen blandt eleverne, der fordeler sig med ca. 95 pct. drenge og 5 pct. piger. Skolen i Hvidovre har elever fra hele københavnsområdet, ikke mindst Vesterbro, Nørrebro og Vestegnen. Eleverne på flymekanikeruddannelsen kommer dog fra hele landet, da det er landets eneste uddannelsessted.

Eleverne afspejler i høj grad deres valg af uddannelse og hvor i uddannelsesforløbet de er, herunder om eleven starter på grundforløb (GF) 1 eller 2. En GF 1-elev kommer typisk direkte fra folkeskolen og har som ofte nogle boglige udfordringer. Eleven har dog fået over 02 i dansk og matematik (hvilket er adgangskravet) og er erklæret uddannelsesparat. Nogle GF 1-elever er udfordrede socialt og/eller har diagnoser som Asperger eller ADHD. Skolen anslår at cirka 25 pct. af eleverne på GF 1 er af anden etnisk oprindelse end dansk, men dette vurderer skolen ikke skaber større udfordringer, end hvis alle eleverne havde været af dansk oprindelse.

GF 2-eleven har enten været igennem GF 1 eller også har eleven erhvervserfaring eller taget sig en gymnasial uddannelse forinden den erhvervsfaglige. Derfor er det ofte sådan, at GF 2-eleven typisk er mere moden end GF 1-eleven, hvorfor tilgangen til og tilrettelæggelsen af undervisningen ofte er en anden.

Skolen er udfordret af ikke at have eleverne mere end et halvt år ad gangen, hvilket udfordrer arbejdet med et traditionelt elevdemokrati i form af et elevråd. Det har man bl.a. løst ved at have et åbent elevforum, hvor deltagelsen ikke er bindende, men i stedet er med løbende udskiftning.

2. Hvordan definerer man demokratisk dannelse på TEC, Hvidovre?

På TEC, Hvidovre opfatter man demokratiske dannelse som noget, der sker i de processer og undervisningsforløb, eleven gennemgår i sin tid på skolen. Målet er, at eleverne efter endt uddannelse skal opnå en forståelse for det arbejdsmarked og samfund, som de bliver en del af.

Der er i højere grad tale om et indirekte arbejde med demokratisk dannelse, hvor eleverne får indflydelse på projekternes udfald, og hvor de lærer at arbejde sammen på tværs af fagprofessioner, personligheder og forskelligheder, end konkrete målrettede aktiviteter.

3. **Det generelle arbejde med demokratisk dannende læringsmiljøer**

På TEC, Hvidovre arbejder ledelsen og lærerne indirekte med demokratisk dannelse. Her er medbestemmelse et nøgleord og kommer særligt til udtryk ved, at eleverne har medindflydelse på undervisningen og de projekter, de ønsker at arbejde med. Med indflydelse følger der også et medansvar. Det betyder helt konkret, at den enkelte elev skal lære at tage styringen i sin egen uddannelse og tage ansvar for at opfylde læringsmålene. Ansvar spiller en vigtig rolle og eleverne lærer, at de har et (med)ansvar for at løse deres arbejdsopgaver, at få et godt kollegaskab og en velfungerende arbejdsplads. Dette forudsætter ikke mindst, at man har respekt for hinanden. Derfor har skolen fokus på at danne elever, der respekterer hinanden og andres holdninger som en forudsætning for at kunne være på en arbejdsplads og deltage i samfundet.

OPDRAGELSE ER DEL AF ELEVERNES DANNELSE PÅ GRUNDFORLØBET

Arbejdet med demokratisk dannelse varierer alt efter, hvor eleven er i sit uddannelsesforløb. På GF 1 har arbejdet med elevernes dannelse i høj grad karakter af opdragelse. Det vil sige, at eleverne lærer at forstå, at der er bestemte rammer, der gælder inden for skolen såvel som ude i samfundet. Rammerne kunne eksempelvis være mødetid, beskeder fra mesteren, påbud om sikkerhedsregler og sikkerhedstøj. Skolen er optaget af, at eleven skal forstå de rammer, man arbejder ud fra på skolen såvel som på en arbejdsplads. At kunne navigere inden for nogle faste rammer og begrænsninger er også en del af en demokratisk dannelse frem mod at kunne indgå som borger i samfundet.

KONTAKTLÆRERSAMTALER SKABER GRUNDLAG FOR MEDANSVAR OG MEDINDFLYDELSE

Lærerne på TEC, Hvidovre er optaget af at møde eleven der, hvor denne er. Hvis det eksempelvis er problematisk for eleven at stå op til tiden, starter man med at sætte konkrete mål for eleven, der afspejler den specifikke udfordring. Det handler om at hjælpe eleven ved at vise, at man tager eleven og elevens udfordringer seriøst, men samtidig tydeliggør krav og forventninger, så eleven kan tage et medansvar for sit eget liv. Som eksempel afholdes hver fredag kontaktlærersamtaler, hvor eleverne på skrift har individuelle samtaler med deres kontaktlærer.

Lærerne har tillige en aktiv rolle som støtte og sparringspartner uden for de formelle samtaler, når eleverne kommer til dem med udfordringer af forskellig karakter. Det kan være lige fra et dilemma om køb af brugt eller ny bil eller et manglende sted at bo. I sådanne situationer træder lærerne til og tager enten en fælles drøftelse i klassen, henviser til en vejleder eller lignende.

Jeg bruger nogle gange elevernes overvejelser eller tanker som et undervisningseksempel. En case kunne være, at en elev er i tvivl om, hvorvidt han skal købe en ny eller brugt bil. Her kan man i plenum diskutere, hvad der økonomisk set ville være det bedste ift. behov og omkostninger med reparationer og forsikring. Diskussionen giver eleverne mulighed for at tage styringen i undervisningen og de får et fællesskab og føler sig tilmed hjulet af fællesskabet.

- Lærer

Når eleverne på denne måde oplever, at der er nogen, der 'ser dem', tager hånd om dem og hjælper dem, er det noget, der inspirerer dem selv og resten af klassen til at hjælpe og tage ansvar for hinanden. Desuden giver det en forståelse af fællesskabets betydning.

PROCESORIENTET PÆDAGOGIK STYRKER ELEVERNES VALG OG MEDANSVAR

TEC, Hvidovre arbejder med at give eleverne medbestemmelse på undervisningens indhold. Det vil sige, at rammerne sættes for eleverne, men at de har medbestemmelse i forhold til det helt konkrete indhold af undervisningsaktiviteterne. Hvis eleverne har interesse for at arbejde med et bestemt køretøj, er der mulighed for at indrette undervisningen efter det, så længe de er orienteret mod de faglige læringsmål. Dette giver mulighed for, at eleverne får medbestemmelse, hvilket både er en motivationsfaktor og en måde at aflede et større medansvar blandt eleverne.

Jeg starter med at stille dem spørgsmålet: Hvorfor er vi her i dag? Jeg spørger dem, så vi i fællesskab kan blive enige om, hvad vi skal, og hvordan vi kan sikre os, at vi når i mål.

- Lærer

GRUPPESAMMENSÆTNING STYRKER ELEVERNES KOMPETENCE TIL AT DELTAGE

Gruppearbejde spiller ligeledes en væsentlig rolle i arbejdet med demokratisk dannende læringsmiljøer på TEC, Hvidovre. Her sammensætter lærerne oftest grupperne på tværs af venner, personlighedstyper samt det kendskab, de har til elevernes indstilling til arbejdet. Eksempelvis kan man udfordre nogle elever, som udtrykker uenighed, ved at sætte dem i samme gruppe. Gennem gruppearbejdet styrker elevernes således deres evne til at respektere andres holdninger og argumentere sagligt for deres egne synspunkter og idéer.

Et andet element i gruppearbejdet er, at eleverne skal indgå i en arbejdsproces, hvor de nødvendigvis vil lave fejl af og til og dernæst i fællesskab skal finde nye løsninger. Lærerne understøtter processen, men kommer ikke selv med løsninger til eleverne. Løsningerne findes ved, at eleverne diskuterer, forhandler og indgår kompromiser med hinanden, og på den måde indgår de i en demokratisk forhandling med hinanden.

Skolen skal forstås som et frirum, hvor der er plads til at lave fejl og hvor eleverne kan drømme. Eleverne skal smide stoltheden og lave fejl og prøve ting af. De må gerne starte med at tænke stort og drømme, når vi arbejder med projekter og så kan vi bagefter diskutere, hvad der rent faktisk er muligt at gøre.

4. Konkrete eksempler på den gode praksis

På TEC, Hvidovre arbejdes der løbende med at skabe demokratisk dannende læringsmiljøer. De følgende eksempler afspejler i større eller mindre grad fire grundlæggende dimensioner af demokratisk dannelse, der er illustreret via nedenstående ikoner. Definitionen af demokratisk dannelse tager udgangspunkt i inputs fra for-interviews med dialogforummets medlemmer og afspejler således en tværgående opsummering af medlemmernes forståelse af begrebet.

For hvert eksempel vil det via ovenstående ikoner illustreres, hvilke dimensioner af demokratisk dannelse, eksemplet primært relaterer sig til. Det skal dog pointeres, at brugen af ikonerne er en del af fortolkningsarbejdet, hvorfor nogle afsnit omhandlende de virkningsfulde mekanismer kan indeholde flere eller færre ikoner, end vi har anvist.

EKSEMPEL 1 – MULIGHEDERNES DAG

Ramme: Årligt heldagsarrangement på skolen

Deltagere: Elever og lærere på skolen

Sted: Større sal og værksteder

Indhold:

En gang årligt afholder TEC, Hvidovre en temadag ved navn Mulighedernes Dag. Dagen har fået dette navn for at signalere, at mange ting er mulige, både i forbindelse med elevernes uddannelse, men også i deres private liv samt efter endt uddannelse. Mulighedernes Dag planlægges af eleverne, og de bestemmer, hvad de ønsker indholdet og formålet skal være med dagen. Dagen giver således eleverne rig mulighed for at få medbestemmelse og fungerer som inspiration til, hvordan man kan bruge skolens omgivelser på alternative måder. Den elevstyrede form har medført, at temaet for dagen har varieret meget, hvor der tidligere både har været besøg af oplægsholdere, eleverne har bygget cykelramper og fået militærbiler ud på skolen.

Virkningsfulde mekanismer:

Dagen har på tværs af årene medført, at eleverne har fået øjnene op for, hvordan deltagelse er knyttet til indflydelse.

Ved at deltage i planlægningen af dagen har eleverne i høj grad haft mulighed for at bestemme, hvad indholdet skulle være.

På den måde har eleverne fået mulighed for at deltage i og få forståelse for, hvad en demokratisk proces indebærer.

EKSEMPEL 2 – ELEVFORUM

Ramme: To gange årligt

Deltagere: Elevdemokratikoordinatorer, adressechef, ledere og elever fra skolen

Sted: Skolen

Indhold:

Elevforummet blev etableret for at skabe et elevdemokrati, hvor eleverne kunne få medbestemmelse og ejerskab over aktiviteter og studieregler på skolen. Elevforummet afholdes to gange årligt, varer tre timer, og er åbent for de elever, som ønsker at deltage. I elevforummet er det eleverne, der er i fokus, og det er medarbejdernes opgave at lytte. Eleverne kan i elevforummet diskutere sociale arrangementer, brugen af lokaler, brugen af værksted efter lukketid mm. Centerchefen deltager i mødet for at lytte til elevernes ideer og afgøre, hvad der er muligt at iværksætte og om der er særlige regler, eleverne skal tage forbehold for. Forummet bruges til at give eleverne medindflydelse og imødekomme de ønsker, som efterspørges. Efter afholdt møde afsætter skolens ledelse tid til at drøfte, hvordan man kan følge op på elevforummet, og hvordan man kan synliggøre resultaterne over for eleverne. Elevforummets rammer og åbne deltagelsesmuligheder gør det muligt at involvere elever, der er på skolen i kortere perioder.

Virkningsfulde mekanismer:

Det tilbagevendende elevforum giver eleverne mulighed for at deltage i det nære demokrati og giver eleverne indflydelse på skolens aktiviteter og studieregler.

Deltagelse i elevforummet giver således eleverne viden om, hvordan demokratiske processer finder sted, da de får erfaringer med at indgå i et større fællesskab, hvor man skal indgå kompromiser med hinanden og være lydhør over for andres holdninger.

Netop det at skulle gå på kompromis og være lydhør over for hinanden skaber tilmed en respekt for de andres holdninger og argumenter.

EKSEMPEL 3 – FREDAGSCAFÉ

Ramme: Ugentligt arrangement

Deltagere: Alle elever

Sted: Container på skolens område

Indhold:

Resultatet af et af de afholdte elevfora blev en fredagscafé. Eleverne ønskede at have et fælles tværfagligt og socialt projekt. Skolen købte derfor en container, som eleverne fik til opgave at renovere og restaurere. I containeren blev der installeret lys, vand og køleskabe. Dertil blev der bygget borde og bænke, der er placeret ude foran containeren. Caféen holder åbent en fredag i hver måned, og eleverne står for afholdelsen og driften af caféen, herunder planlægning, indkøb, økonomi og regnskab. Eleverne har selv sammensat nogle cafégrupper, som hver især varetager et ansvarsområde. Til fredagscaféen har eleverne mulighed for at skabe relationer på tværs af aldre og fagligheder. I caféen kan man købe mad og drikke. Caféen er placeret ved en asfalteret boldbane, hvor eleverne også mødes med hinanden for at spille bold. Samarbejdet om et fælles projekt giver eleverne et tilhørsforhold og en oplevelse af, at skolen kan give eleven noget, hvilket igen er motiverende for elevens deltagelse. Da eleverne lavede containeren lærte de at samarbejde med andre faglige professioner, hvilket afspejler det arbejdsmarked, de bliver en del af. Desuden knyttede de relationer til hinanden på kryds og tværs, der understøtter skolens arbejde med trivsel, som er afgørende for at få et udbytte af undervisningen.

Virkningsfulde mekanismer:

Afholdelse og planlægning af fredagscaféen medfører, at flere elever bliver aktiveret i det lokale 'skolesamfund', og på den måde får eleverne et indblik i, hvad det vil sige at deltage i et demokratisk forum.

Samtidig leder diskussioner af indkøb, økonomi og andre praktiske opgaver til, at eleverne får en øget respekt for hinanden, da de ikke kun er afhængige af dem selv, men også skal yde en indsats over for andre.

5. Opsamling

Samlet set er arbejdet med demokratisk dannelse på TEC, Hvidovre kendetegnet ved to tilgange. Det indirekte arbejde med demokratisk dannelse gennem undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse samt supplerende projekter og forløb, der har fokus på skolens kultur og fællesskab.

Skolen er særligt optaget af at få eleverne til at forstå den helhed, de indgår i på skolen, på arbejdsmarkedet og i samfundet. Lærerne arbejder procesorienteret, hvilket vil sige, at eleverne må bestemme indholdet af undervisningen, så længe eleverne tager ansvar for at arbejde hen imod fagets læringsmål. Tilsvarende arbejdes der med gruppesammensætninger som en måde at fremme elevernes evne til samarbejde, have en dialog og indgå kompromisser. Ovenstående er afhængig af, hvor i forløbet eleverne er og i hvilket forløb de indgår. Jo længere henne i uddannelsen eleverne er, jo mindre fastsat er indholdet, og des mere fokus er der på elevernes medindflydelse og faglighed. På de korte uddannelser – AMU og øvrig efteruddannelse – vil det også være fagligheden, der er i fokus.